

Alegat 104.

Sprawozdanie

komisji kultury krajowej w sprawie objęcia szkół rolniczych w
Dublanach w zarząd krajowy.

Sprawozdanie Wydziału krajowego w tym przedmiocie da się podzielić na dwie części, odpowiednio którym komisja też te sprawy rozbiierała i odnośne wnioski wysokiej Izbie do przyjęcia przedstawia.

Część pierwsza złożona z ustępów I. II. III. obejmuje niejako historię rokowań prowadzonych z komitetem c. k. gal. Towarzystwa gosp.: w celu objęcia szkół, wraz z funduszami będącymi ich własnością i zdanie sprawy z przedsięwziętych zarządzeń od czasu tego objęcia.

Z przedłożenia tego, jako i ze sprawozdania Wydziału krajowego z dnia 22 sierpnia 1877, które dla krótkości sesji niemogło przyjść pod obrady wysokiej Izby a na które się tegoroczne sprawozdanie — Wydziału krajowego powołuje, miała komisja kultury sposobność przyjść do wiadomości, że przejęcie szkół rolniczych w Dublanach, doznawało z powodu niezależnych okoliczności, długiej zwłoki, bo gdy uchwała polecająca odebranie tych szkół w zarząd krajowy zapadła 8 kwietnia 1876. Wydział mógł je objąć dopiero 3 stycznia 1878 roku; komisja kultury ma jednak przekonanie, że przebieg żywotnych interesów szkół dublańskich nie na tem niecierpiał a żywe zajęcie się nimi Wydziału krajowego pozwala tuszyc, że staną się zezasem tem, czem być powinny, to jest ogniskiem światła dla kraju całego w umiejętności rolnictwa, tej najważniejszej gałęzi gospodarstwa krajowego.

W dalszym ciągu sprawozdania przedstawia Wydział krajowy sprawę funduszków szkół Dublańskich, mających być oddanymi wraz ze szkołami pod zarząd kraju z obowiązkiem dopełnienia celu, w jakim były założone.

Fundusze te według celów, na jakie są przeznaczone, są dwojakie:

1. Fundusz przeznaczony na budowę kaplicy,
2. Fundusze przeznaczony na budowę laboratorium chemicznego.

Fundusz przeznaczony na budowę kaplicy został w całości przelany do kas Wydziału krajowego, i budowa kaplicy postępuje szybkim krokiem; oddaniu funduszu przeznaczonego na budowę laboratorium chemicznego towarzyszą więcej zawiślane okoliczności.

Fundusz ten składał się pierwotnie z subwencji ministerjalnej, wypłaconej w dwóch ratach — w ogólnej sumie 14000 zł. i z subwencji krajowej, w kwocie 6000 zł. wypłaconej z kas Wydziału krajowego dnia 26 maja 1874, z funduszu dyspozycyjnego a przeznaczonej rozporządzeniem Wydziału krajowego z dnia 10 lutego 1872 l. 203 na rozszerzenie szkół Dublańskich pod warunkiem, że przyrzeczona przez ek. Ministerstwo rolnictwa na ten cel kwotę 14000 zł. przez Radę państwa przyzwoloną ze-tanie i z obowiązkiem przedłożenia rachunku z użycia tego zasiłku.

Ponieważ komitet ek. Towarzystwa galic: gosp: z kwoty 14000 zł. udzielonej subwencji ministerjalnej, znaczną część pieniędzy już wydał, na rozpoczęcie robót przygotowawczych budowy labatoryum, na zakupno materyałów i sprzętów, nie może więc przelać ją w całości do kas Wydziału krajowego i tylko część jej może oddać w gotówce, resztę musi zwrócić w materyałach, sprzętach, planach, rachunkach a nawet nieuniknionych przy takiej robocie stratach.

Z powodu jednak, że wszystkie rachunki dotyczące użycia tej ministerjalnej subwencji wraz z alegatami odesłane zostały, zwykłym porządkiem rzeczy przez komitet Towarzystwa do e. k. Ministerjum rolnictwa w celu uzyskania absolutorjum z zawiadownstwa, musi przejęcie tej części tego funduszu, aż do zwrotu tych aktów zostać w zawieszeniu, bo dopiero wtedy może Wydział krajowy całą resztę funduszu objąć bez odpowiedzialności za przeszłe nim zarządzanie.

Prostszą jest sprawa co do subwencji krajowej w kwocie 6000 złr. w. z.

Tę sumę komitet e. k. Tow. gosp. obrócił na inne potrzeby szkół dublańskich a Wydział krajowy, jako władza nadzorująca gospodarstwo funduszków krajowych ma żądać wyjaśnienia i usprawiedliwienia jej użycia. Takie wyjaśnienie winno uzyskać zatwierdzenie Wysokiej Izby.

Nareszcie przedstawia Wydział kr. w tej części sprawozdania ważniejsze zarządzenia administracyjne, rozpoczęte lub projektowane roboty, zakupno różnych przyrządów naukowych i t. d. We wszystkich tych zarządzeniach brała kuratora inicjatywę lub udział a komisya kultury uznaje ich pożyteczność, wskazaną potrzebą naukową, względami zdrowia i koniecznością zaopatrzenia budynków.

W części drugiej sprawozdania mianowicie w ustępach IV i V motywuje Wydział krajowy wniosek swój co do objęcia przez kupno majątku Dublany pod zarząd kraju jako własności i proponuje odpowiednio rozszerzonej w tym wypadku czynności, zmiany etatu nauczycielskiego.

Komisya kultury ma tu pod względem decyzji zadanie ułatwione, bo sprawa nabycia folwarku jest nadmiar wyjaśnioną nie tylko dyskusjami wyczerpującemi na sesjach sejmowych z lat 1875. 1876., które się przeważnie około tego punktu obracały, nie tylko sprawozdaniami i wnioskami przeszłych komisji które się stanowczo za połączeniem zarządów w ten lub ów

sposób oświadczały ale, co na jej decyzją najwięcej stanowczo wpłynąć musi, jeszcze i doświadczenie nabyte przez rozpoznanie praktyki całorocznej i skutków oddzielnego zarządu szkół i gospodarstwa

Komissye kultury z r. 1875 1876, przewidując wszystkie trudności jakie powstać muszą z rozdziału zarządów proponowały różne środki dla ich uniknienia. Wysoka Izba wnioski te uchyliła przyjmując natomiast uchwałę, że c. k. Towarzystwo gospodarcze zostaje przy własności i zarządzie folwarku Dublan, jest obowiązane prowadzić tamże gospodarstwo wzorowe i zostawać z tem gospodarstwem i całym urządzeniem za pewnem wynagrodzeniem na usługi w celach naukowych zarządu szkół; do zakładu zaś zostanie przyłączonym mały tylko obszar 20tu morgów jako pole doświadczałne. Co jednak przywidywano, co nawet Wysoka Izba zdawała się przypuszczać, przyjmując ustęp 5ty uchwały z roku 1876 brzmiący dosłownie :

Jeżeliby doświadczenie okazać miało, że dobro szkół rolniczych w Dublanach wymaga połączenia pod jednym kierownictwem zarządu szkół z zarządem gospodarstw, obowiązany będzie komitet Towarzystwa zawrzeć z Wydziałem krajowym umowę, mocą której obejmie Wydział krajowy administracyę gospodarstwa folwarcznego w części Dublan pozostającej własnością Towarzystwa; to zaszło rzeczywiście mimo nader szczegółowych instrukcyi, normujących stosunek obu zarządów do siebie—scysye i trudności nie dały się uniknąć, pole doświadczałne dla praktycznej nauki uczniów a mianowicie szkoły parobków pokazało się za szczupłe i nareszcie obie strony tak Wydział krajowy jak komitet Towarzystwa przyszły do przekonania, że stan taki jest połączony ze szkodą szkół, że niezbędnie uchylonym być musi.

Powody te skłoniły Wydział krajowy i Komitet c. k. Tow. gosp. dla ułożenia na podstawie uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 8go kwietnia 1876 projektu kontraktu, mocą którego folwark Dublany z żywym i martwym inwentarzem przechodzi jako własność pod zarząd kraju za roczną rentę 1600 zł. w. a, przyjęciem wszelkich długów hipotecznych, ciężących na majątności Dublańskiej w kwocie 8.950 zł. i przyjęciem obowiązków Towarzystwa względem właścicieli akcyi wydanych na pożyczkę bezprocentową zaciągniętą na zakupno majątności Dublańskiej, o ile akcyje te nie zostały dotąd umowne a które wynoszą 11.5575 złr.

Kontrakt ten przekłada Wydział krajowy pod rozpoznanie Wysokiej Izby i wnosi o upoważnienie zawarcia tegoż.

Ponieważ zaś zarazem z przyjęciem zarządu folwarku musi administracya tegoż zarządu być obmyślana, co wymaga zwiększenia sił czy to administracyjnych czy nauczycielskich, stawia Wydział krajowy równocześnie wnioski o powiększeniu etatu.

Alegat 1. Komisya kultury zważywszy, że cena nabycia folwarku przedstawia się jako nader umiarkowana a warunki wypłaty nie bardzo uciążliwe,

zważywszy, że dług obciążający majątek przejściem obowiązków Towarzystwa względem właścicieli akcyi jest co przynajmniej bezprocentowym,

zważywszy dalej, że wprawdzie na rozpoczęcie gospodarstwa będą musiały w budżet szkół pewne sumy być wstawione, jednakowoż z drugiej strony da się wiele wydatków oszczędzić, które przy obecnym stosunku są nieuniknione, komisya czuje się obowiązana wyrazić się przychylnie o projekcie nabycia folwarku Dublan na własność kraju a w naturalnym porządku rzeczy uznaje, że etat grona nauczycielskiego musi być zmienionym bo potrzeba koniecznie ustanowić administratora folwarku, który mając prowadzić zarząd w myśl nauk oddzielanych i niejako w zamiarze ich dopełnienia musi mieć również kwalifikacye profesorskie.

Pod tym względem sądzi jednak komisya tę uwagę za pożyteczną, że nie zdaje się jej wskazanem, już z góry oznaczać jakie przedmioty ma wykładać profesor, który zarazem będzie zarządcą folwarku, bo trudno przesądzać, do wykładu których przedmiotów będzie szczególnie uzdolnioną osobistość wskazana z innych względów na administratora, a jeżeli można objawić życzenia jakie już na przód, to może tylko te, że korzystnem byłoby połączyć Dyrekeyę zakładów szkół z Dyrekeyą administracyi folwarku w jednej ręce, dla harmonii właśnie czynności praktycznych z nauką, której to harmonii brak, obecnie tak dotkliwie czuć się daje, i że jeżeli ma do tej posady jaki wykład być przyłączony, to może najstosowniejszym przedmiotem byłby wykład zasad administracyi gospodarskiej, układu rachunkowości na podstawie łączenia wszystkich gałęzi administracyi w harmonijną całość, wykład bardzo ważny, a na który, uważa komisya, w statucie organizacyjnym za mało nacisku położono.

Zamykając sprawozdanie temi uwagami, komisya wnosi :

Wysoka Izba raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawo zdanie Wydziału krajowego w przedmiocie objęcia szkół rolniczych w Dublanach w zarząd kraju.
2. Sejm poleca Wydziałowi :
 - a) Zażądać od komitetu c. k. Towarzystwa galic. gospodarskiego przedłożenia absolutoryum c. k. Ministerstwa rolnictwa co do użycia subwencji tegoż Ministerstwa w kwocie 14000 na cele wybudowania laboratorium chemicznego, i przyjąć ten fundusz na podstawie tego absolutoryum.
 - b) Zażądać od komitetu c. k. T. g. g. wyjaśnienia i usprawiedliwienia z użycia subwencji krajowej w kwocie 6000 zł.
 - c) Przedłożyć sprawę tych obydwóch funduszków na przyszłej sessyi Sejmowej.
3. Sejm upoważnia Wydział krajowy do zawarcia załączonego kontraktu.
4. Sejm przyjmuje na kraj wszelkie obowiązki c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego względem właścicieli akcyi, wydanych przez Towarzystwo na pożyczkę bezprocentową, zaciągniętą na zakupienie majątności Dublańskiej, o ile akcyje te nie zostały dotąd umorzone albo też nie przeszły na własność

c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego lub szkół rolniczych w Dublinach.

5. Ustęp A I. etatu posad i płac grona nauczycielskiego przy krajowej wyższej szkole rolniczej i krajowej praktycznej szkole parobków i dozorców gospodarskich w Dublinach uchyla się i brzmieć ma jak następuje :

I. siedmiu stałych profesorów fachowych, z których jeden jest równocześnie Dyrektorem zakładu tudzież Dyrektorem krajowej praktycznej szkoły parobków i dozorców gospodarskich.

J. Czartoryski.
przewodniczący

E. Jędrzejowicz.
sprawozdawca.

Wartość folwarku Dublany.

		zł.	ct.	zł.	ct.
I. Ziemia.					
1	Rola	250 m. 371 sąż. □	22525		
2	Łąki	300 m.	13300		
3	Pastwisko (w sporze z gminą)		600		
4	Las	70 m.	3500		
5	Stawki		300	40225	
		620 m. 371 sąż. □			
II. Budynki.					
1	Budynek folwarczny z pomieszkaniem Administratora		3030		
2	Stodoła		3705		
3	Wozownia z strychem, służącym do przechowania zboża		1660		
4	Stajnia dla krów		2940		
5	Stajnia dla koni i chlewy		540		
6	Owczarnia		1690		
7	Gnojarnia		160		
8	Studnia wraz z pompą		90		
9	Ogrodzenie (sztachetami i płotem)		200		
10	Materyał z rozebranego spichlerza		285	14300	
III. Dochody suche.					
1	Prawo propinacyi wraz z budynkiem wartości 450 zł. (czynsz pobierany 360 zł.)		5850		
2	Prawo młyna (czynsz pobierany 30 zł.)		450	6300	
IV. Inwentarz żywy.					
1	Konie (20 koni roboczych i 2 źrebce, razem 22)		1015		
2	Bydło rogate (2 buhaje, 33 krów, 16 sztuk bydła młod., razem 51)		8320		
3	Owce (18 baranów, 17 matek, 22 jarki, 41 sztuk młod. przychowku, razem 158)		4272		
4	Trzoda chlewna (13 starych, 5 prosiąt, razem 18)		388		
5	Drób		12	20	14007
V. Inwentarz martwy.					
1	Mobilia folwarczne		124	69	
2	Mobilia stajenne		381	84	
3	Przyrządy gnojarni		36	66	
4	Maszyny i narzędzia rolnicze		1198	99	
5	Statki gospodarskie		282	88	
6	Przyrządy zaprzęgowe		152	44	
7	Maszyny i sprzęty, stodoły i spichlerza		568	99	
8	Przyrządy do uprawy lnu		19	30	
9	Narzędzia i sprzęty ogólne		214	64	
10	Narzędzia stelmaskie i ciesielskie		19	57	3000
Razem wartość folwarku Dublany					77832
					20

